

Трифон Зарезан - пазач на лозята, градините и соколите

Автор(и): Растителна защита

Дата: 02.02.2016

На 1 февруари (по нов стил) почитаме Свети Трифон Зарезан. Честито на именниците, на лозарите, градинарите и соколарите! "Хайде, нека е берекет! Да прелива през праговете!" Националната лозаро-винарска програма ще се прилага като финансов инструмент в България до 2018 г.

Смята се, че Трифунци (както се наричат Трифон Зарезан и двата дни след него) водят началото си от Дионисиевите празници, известни още по времето на траките. Днес Трифон Зарезан е български народен празник в чест на свети Трифон, роден в Малоазийската провинция Фригия, гр. Апатия, която се смята за една от прародините на лозата и виното. Затова на този ден се извършва ритуала „зарязване“. Домакинята меси обреден хляб и приготвя кокошка, която по традиция се пълни с ориз или булгур. В нова вълнена торба се слагат питата, кокошката и бъклица с вино. С такива торби на рамо мъжете отиват на лозето. Там се прекръстват, вземат косерите и от три главини всеки отрязва по три пръчки. След това отново се прекръстват и поливат с донесеното вино лозите.

В Северна България (Русенско, Търновско, Плевенско, Врачанско) на този ден става избор на цар на лозята. Като се съберат, лозарите слагат на трапезата китка босилек, увита с червен конец, и три пръчки от лоза, и най-старият казва: „Кой е честит, нека поеме китката и да стане Трифон (цар)“. Който желае, става, поема китката и всекиму честити. Царят тогава благославя: „Хайде да бъде честито и берекетлия! На всяка лоза по шиник, а от всяка гига (пън) по чъбър!“ Всичко отговарят „Амин“. Гледа се при избора да бъде царят по-заможен, защото трябва да почерпи всички, и още да е той късметлия, т.е. през неговото царуване (труфонуване) да е имало голямо плодородие. Като се свърши ядене и пиене по лозята, тръгват с гайди, цигулки и тъпани за село.

Малко известен е фактът, че Трифон Зарезан е празник и на соколарството, древно ловно изкуство, датиращо от преди 100 - 120 века. В Османската империя през 15-18 век на почит са доганджиите (соколарите, преведено от турски език), които са конкретна категория население със специални задължения. Те отглеждат и опитомяват за султанския двор соколи и ястреби за лов. Срещу това са освободени от някои данъци и имат право да владеят свободни от известни задължения земи (бащини) или чифлици. По това време българските земи са били основен доставчик на соколи, ястреби и орли за задоволяване на нуждите от обучени хищни птици на аристокрацията в Османската империя. Така соколарството у нас се е превърнало в държавно организиран поминък за не малка част от населението в селата в полупланинските и планинските райони.

Нека се върнем обартно в нашата земеделска действителност, където съвремените лозари получават държавни и европейски помощи за своите лозя и традициите са превърнати във финансови инструменти за реструктуриране и конверсия на лозови насаждения.

Според ДФЗ до 29 януари 2016 година са подадени общо 130 заявления по 132 проекта за финансова помощ по мярка "Реструктуриране и конверсия на лозя" от Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2014-2018 г. Проектите са със срок за изпълнение 2016 - 2018 г. и са в размер на 60 662 483 лева. От мярката могат да се възползват собственици, арендатори или наематели на лозови насаждения, регистрирани като лозарско стопанство и получили удостоверение за право на участие, издадено от Изпълнителната агенция по лозата и виното.

Националната лозаро-винарска програма ще се прилага като финансов инструмент в България до 2018 г. Тя се финансира от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ), а целта ѝ е повишаването на конкурентоспособността на българските лозари. Общият бюджет за приема е 92, 809 млн. лева.